Neljapäev, 8. oktoober 2020

P9_TA(2020)0256

Vastuväited rakendusaktile: akrüülamiidi piirnormid teatavates imikute ja väikelaste toitudes

Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2020. aasta resolutsioon komisjoni määruse eelnõu kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1881/2006 seoses akrüülamiidi piirnormidega teatavates imikute ja väikelaste toitudes (D067815/03 – 2020/2735(RPS))

(2021/C 395/04)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse komisjoni määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1881/2006 seoses akrüülamiidi piirnormidega teatavates imikute ja väikelaste toitudes (D067815/03,

— võttes arvesse nõukogu 8. veebruari 1993. aasta määrust (EMÜ) nr 315/93, milles sätestatakse ühenduse menetlused toidus sisalduvate saasteainete suhtes ([1]), eriti selle artikli 2 lõiget 3,

— võttes arvesse komisjoni 20. novembri 2017. aasta määrust (EL) 2017/2158, millega kehtestatakse riskivähendusmeetmed ja võrdlusväärtused akrüülamiidisisalduse vähendamiseks toidus ([2]),

— võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) toiduahelas esinevaid saasteaineid käsitleva komisjoni (CONTAM-komisjon) 30. aprillil 2015. aastal vastu võetud ja 4. juunil 2015. aastal avaldatud teaduslikku arvamust akrüülamiidi sisalduse kohta toidus ([3]),

— võttes arvesse nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused) ([4]) artikli 5a lõike 3 punkti b,

— võttes arvesse kodukorra artikli 112 lõikeid 2 ja 3 ning artikli 112 lõike 4 punkti c,

— võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

Üldine taust

A. arvestades, et akrüülamiid on toidus esinev keemiline ühend, mis tekib looduslikult esinevate ainete asparagiini ja suhkrute kõrgel temperatuuril töötlemise käigus, nagu praadimine, röstimine ja küpsetamine;

B. arvestades, et tarbijad puutuvad akrüülamiidiga kokku tööstuslikult toodetud toidu kaudu, nagu krõpsud, leib, küpsised ja kohv, kuid ka koduse toiduvalmistamise käigus, nt leiva röstimisel või friikartulite valmistamisel;

C. arvestades, et imikud, väikelapsed ja üldse lapsed on oma väiksema kehakaalu tõttu kõige rohkem ohustatud vanuserühm ning on seetõttu eriti haavatavad; arvestades, et laste ainevahetus on teatavasti kiirem, kuna maksa ja kehamassi suhe on suurem, mistõttu on tõenäolisem, et glütsiidamiid (biotransformatsiooni teel moodustuva akrüülamiidi metaboliit) moodustub lastel kiiremini, mis suurendab akrüülamiidi võimalikku mürgisust lastel ([5]);

([1]) EÜT L 37, 13.2.1993, lk 1.
([2]) ELT L 304, 21.11.2017, lk 24.
([3]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104
([4]) EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.
([5]) Vt Erkekoğlu, P., Baydar, T., „Toxicity of acrylamide and evaluation of its exposure in baby foods“, *Nutrition Research Reviews*, kd 23, nr 2, detsember 2010, lk. 323–333, https://doi.org/10.1017/S0954422410000211

Ohutusprobleemid

D. arvestades, et vastavalt liidu poolt heaks kiidetud ühtlustatud klassifikatsioonile ja märgistusele (CLP 00) on akrüülamiid allaneelamisel toksiline, võib põhjustada geneetilisi defekte ja vähktõbe, kahjustada elundeid pikaajalise või korduva kokkupuute korral, olla kahjulik kokkupuutel nahaga, põhjustada rasket silmaärritust, olla sissehingamisel kahjulik, olla sigivust kahjustav, põhjustada nahaärritust ja allergilisi nahareaktsioone; arvestades ühtlasi, et ettevõtete poolt Euroopa Kemikaaliametile (ECHA) REACH-määruse kohases registreerimises esitatud liigituse kohaselt võib see aine kahjustada viljakust või loodet ([6]);

E. arvestades, et lisaks sellele täheldati perifeersete närvide ja närvilõpmete degenereerumist mõnes ajupiirkonnas, mis on seotud mälu, õppimise ja kognitiivsete funktsioonidega ([7]);

F. arvestades, et CONTAM-komisjoni 30. aprilli 2015. aasta teaduslikus arvamuses toidus sisalduva akrüülamiidi kohta ([8]) on kõigi olemasolevate andmete põhjal kindlaks tehtud akrüülamiidi toksilisuse neli võimalikku kriitilist näitajat, st neurotoksilisus, mõju meeste reproduktiivsüsteemile, arengutoksilisus ja kantserogeensus; arvestades, et CONTAM-komisjon märkis ka, et akrüülamiid on sugurakkude mutageen ja praegu ei ole kehtestatud riskihindamise korda selle näitaja kasutamiseks; arvestades, et CONTAM-komisjon kinnitas täpsemalt varasemaid hinnanguid, et toidus sisalduv akrüülamiid suurendab vähi tekke riski tarbijate kõigis vanuserühmades;

G. arvestades, et akrüülamiidi toksilisust tunnistati juba 2002. aastal FAO/WHO ühisaruandes ([9]); arvestades, et Rahvusvaheline Vähiuurimiskeskus (IARC) ([10]) on liigitanud akrüülamiidi „tõenäoliseks inimkantserogeeniks“, USA riiklik toksikoloogiaprogramm (NTP) ([11]) „tõenäoliselt inimese kantserogeeniks“ ja USA keskkonnakaitseamet (EPA) ([12]) „tõenäoliselt inimestele kantserogeenseks“;

H. arvestades, et akrüülamiidi endokriinseid häireid põhjustavaid omadusi on käsitletud mitmes teadusuuringus ([13]) ja nendega tuleb kiiresti tutvuda;

([6]) ECHA akrüülamiidi teabekaart, https://echa.europa.eu/de/substance-information/-/substanceinfo/100.001.067?_disssubsinfo_WAR_disssubsinfoportlet_backURL=https%3A%2F%2Fecha.europa.eu%2Fhome%3Fp_p_id%3Ddisssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D2%26_disssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet_sessionCriteriaId%3D. Vt ka ECHA klassifitseerimise ja märgistamise kokkuvõte, https://echa.europa.eu/de/information-on-chemicals/cl-inventory-database/-/discli/details/104230: 1B kategooria kantserogeensus (eeldatav), 1B kategooria mutageensus (eeldatav), reproduktiivtoksilisus 2 (arvatav), nahka sensibiliseeriv 1 ja STOT 1 (mürgisus sihtelundi suhtes – mõjutab närvisüsteemi korduva kokkupuute korral).

([7]) FAO/WHO toidu lisaainete ühise eksperdikomisjoni (JECFA) 8.–17. veebruaril 2005 toimunud 64. kohtumise kokkuvõte ja järeldused http://www.fao.org/3/a-at877e.pdf. Vt ka Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Romano, M.A., Romano, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept“, *Food Chemistry*, 15. juuni 2019, 283:422–430, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30722893/

([8]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104

([9]) FAO/WHO ühise konsulteerimise aruanne „Health Implications of Acrylamide in Food“, 25.–27. juuni 2002, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42563/9241562188.pdf?sequence=1

([10]) „IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans“, Some Industrial Chemicals, IARC, Lyon, Prantsusmaa, 1994, https://publications.iarc.fr/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Some-Industrial-Chemicals-1994. Vt ka Zhivagui, M., Ng, A.W.T., Ardin, M., *et al.*, „Experimental and Pan-Ccer genome analyses reveal wide contribution of Acrylamide exposure to carcinogenesis in humans“, Genome Research, 2019; 29(4):521–531, https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2019/03/pr267_E.pdf

([11]) Report on Carcinogens, Acrylamide, National Toxicology Program, Department of Health and Human Services, 14. väljaanne 2016, https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/roc/content/profiles/acrylamide.pdf

([12]) Toxicological review of Acrylamide (CAS No. 79-06-1), March 2010, USA keskkonnakaitseamet, Washington, https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P1006QL0.PDF?Dockey=P1006QL0.PDF

([13]) Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Roman, M.A., Romana, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept“, Food Chemistry 283 (2019) 422–430, https://www2.unicentro.br/ppgvet/files/2019/11/3-Acrylamide-A-review-about-its-toxic-effects-in-the-light-of-Developmental-Origin-of-Health-and-Disease-DOHaD-concept.pdf?x26325, Kassotis, C.D., *et al.*, „Endocrine-Disrupting Activity of Hydraulic Fracturing Chemicals and Adverse Health Outcomes After Prenatal Exposure in Male Mice“, *Endocrinology*, detsember 2015, 156(12):4458–4473, https://academic.oup.com/endo/article/156/12/4458/2422671, Hamdy, S.M., Bakeer, H.M., Eskander, E.F., Sayed, O.N., „Effect of acrylamide on some hormones and endocrine tissues in male rats“, Human & Experimental Toxicology 2012, 31(5):, 483-91, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0960327111417267

Neljapäev, 8. oktoober 2020

Ettevaatuspõhimõte

I. arvestades, et Euroopa Liidu (ELi) toimimise lepingu artikli 191 lõikes 2 on sätestatud ettevaatusprintsiip kui üks liidu aluspõhimõtteid;

J. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 168 lõikes 1 sätestatakse, et „kogu liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse“;

Konkreetsed õiguslikud nõuded

K. arvestades, et määruse (EMÜ) nr 315/93 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud, et toitu, mis sisaldab rahva tervise seisukohast ja eelkõige toksikoloogilise taseme poolest vastuvõetamatus koguses saasteainet, ei tohi turule viia ning saasteainete sisaldus tuleb hoida nii madalal tasemel, nagu seda head töökorraldust järgides on võimalik saavutada kõikidel toidu tootmise etappidel;

L. arvestades, et määruses (EL) 2017/2158 nõutakse, et toidukäitlejad kohaldaksid riskivähendusmeetmeid ja võtaksid teatavaid meetmeid akrüülamiidi sisalduse vähendamiseks teatavates toiduainetes eesmärgiga tagada, et akrüülamiidi sisaldus nende toodetes jääb allapoole võrdlusväärtusi, mida kasutatakse riskivähendusmeetmete tõhususe kontrollimiseks proovide võtmise ja analüüside tegemisega;

M. arvestades, et määruses (EL) 2017/2158 sätestatud võrdlusväärtusi on kohaldatud alates 2018. aasta aprillist ning komisjon vaatab need läbi iga kolme aasta tagant ning esimest korda kolme aasta jooksul pärast kõnealuse määruse jõustumist, et kehtestada madalamad tasemed ([14]);

N. arvestades, et võrdlusväärtused puuduvad mitme tootekategooria puhul, nagu köögiviljakrõpsud, kroketid või riisikreekerid, millest mõned sisaldavad tõendatult palju akrüülamiidi; arvestades, et komisjoni soovituses (EL) 2019/1888 ([15]) on sätestatud mittetäielik loetelu toidukategooriatest, mida tuleks akrüülamiidi esinemise suhtes korrapäraselt kontrollida;

O. arvestades, et vastavalt määruse (EMÜ) nr 315/93 artikli 2 lõikele 3 võib komisjon vajaduse korral kehtestada rahvatervise kaitseks teatavate saasteainete piirnormid; arvestades, et toidus sisalduva akrüülamiidi piirnorme ei ole veel kehtestatud; arvestades, et määruse (EL) 2017/2158 põhjenduses 15 on märgitud, et lisaks riskivähendusmeetmetele tuleks kaaluda akrüülamiidi piirnormide kehtestamist teatavates toiduainetes;

Komisjoni määruse eelnõu

P. arvestades, et komisjoni määruse eelnõus tõdetakse, et akrüülamiidi sisaldus toidus peab olema nii madal, kui on mõistlikult võimalik saavutada;

Q. arvestades, et komisjoni määruse eelnõus tehakse ettepanek kehtestada piirnormid ainult kahe väga konkreetse toidukategooria, nimelt imikutele ja väikelastele mõeldud küpsiste ja kuivikute puhul (150 µg/kg, mis vastab praegusele võrdlusväärtusele) ning imikutoitude ja imikutele ja väikelastele ettenähtud teraviljapõhiste töödeldud toitude puhul, välja arvatud küpsised ja kuivikud (50 µg/kg, mis on isegi 10 µg/kg kõrgem kui praegune võrdlusväärtus 40 µg/kg);

R. arvestades, et esinemisandmed, millele komisjon oma määruse eelnõus tugines, pärinevad ajavahemikust 2015–2018; arvestades, et kui soovitakse, et määrus (EL) 2017/2158 avaldaks mõju akrüülamiidi sisaldusele toidus, võib põhjendatult eeldada, et toidutootjad peaksid olema vähemalt praeguseks ajaks saavutanud kolm aastat tagasi kehtestatud võrdlusväärtuse;

Turuolukord ja komisjoni määruse eelnõu hindamine

S. arvestades, et 2018. aasta sügisel kümne tarbijaorganisatsiooni poolt kogu Euroopas ([16]) läbi viidud uuringud on näidanud, et alla kolme aasta vanused lapsed tarbivad sageli mitmesuguseid tooteid, nagu küpsised ja vahvlid, mis ei kuulu komisjoni määruse eelnõus reguleeritud kahte kategooriasse, ning mõnda neist toodetest turustatakse ilmselgelt lastele (nt lastele meeldivate multifilmitegelastega pakendikujundus); samasugust olukorda võib eeldada selliste toodete puhul nagu kreekerid või hommikusöögihelbed;

([14]) Määruse (EL) 2017/2158 artikkel 5 ja põhjendus 11.

([15]) Komisjoni 7. novembri 2019. aasta soovitus (EL) 2019/1888 akrüülamiidi toidus esinemise jälgimise kohta (ELT L 290, 11.11.2019, lk 31).

([16]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

T. arvestades, et küpsiste ja vahvlite võrdlustase (350 µg/kg) ning imikute ja väikelaste küpsiste ja kuivikute võrdlustase (150 µg/kg) erinevad märkimisväärselt, ilma et vanemaid teavitataks erinevusest lubatava akrüülamiidi maksimaalse sisalduse osas;

U. arvestades, et samuti leiti, et küpsiste ja vahvlite puhul oli kolmandik katsetatud toodetest võrdlustasemel või sellest kõrgemal ning „alla kolmeaastaste laste poolt sageli tarbitavatest" küpsistest ja vahvlitest ei oleks ligi kaks kolmandikku vastanud kategooriale „imikutele ja väikelastele ettenähtud küpsised ja kuivikud" kehtestatud võrdlustasemele;

V. arvestades, et on selge, et akrüülamiidi esinemist toidus on võimalik asjakohaste riskivähendusmeetmete abil minimeerida ([17]); arvestades, et kõikide toidukategooriate puhul on tõendatult osutunud võimalikuks toota madala akrüülamiidisisaldusega tooteid ([18]);

W. arvestades, et komisjoni määruse eelnõuga seoses näitavad nii 2018. aasta tarbijauuringute andmed ([19]) kui ka EFSA andmebaasist aastatel 2015–2018 saadud andmed, et väga suur enamik mõlema toidukategooria tootjatest on kergesti saavutanud madalamad tasemed kui kavandatud 150 µg/kg ja 50 µg/kg; arvestades, et võib eeldada, et peaaegu kõik tooted suudavad praegu nendele tasemetele vastata; seetõttu on vaja rangemaid tasemeid, et luua stiimul edasiseks vähendamiseks;

X. arvestades, et piirnormide kehtestamine hõlbustab selgelt akrüülamiidi käsitlevate eeskirjade jõustamist liikmesriikides; piirnormid tuleb siiski kehtestada vastavalt määruse (EMÜ) nr 315/93 artiklis 2 sätestatud ALARA-põhimõttele (nii madal, kui on mõistlikult võimalik saavutada);

Y. arvestades, et kokkuvõtteks võib öelda, et enamiku turul olevate toodete puhul on komisjoni määruse eelnõus kavandatud tasemed juba kergesti saavutatud ning madalamad tasemed on osutunud saavutatavaks, ilma et oleks vaja teha suuri jõupingutusi;

Täiendavad kaalutlused

Z. arvestades, et rohkem teadusuuringuid võiks aidata mõista akrüülamiidi sisalduse suure varieeruvuse põhjuseid toidukategooriates ja teha kindlaks strateegiad akrüülamiidi tekke minimeerimiseks;

AA. arvestades, et akrüülamiidi käsitlevate eeskirjade tõhususe järelevalve on äärmiselt oluline; arvestades, et see tähendab, et liikmesriigid teostavad tõhusat ja piisavalt sagedat kontrolli ning koguvad andmeid akrüülamiidi esinemise kohta;

AB. arvestades, et avalikud teavituskampaaniad võivad aidata tõsta tarbijate teadlikkust toodetest, mille akrüülamiidisisaldus võib olla suurem, ja teavitada neid sellest, kuidas piirata akrüülamiidiga kokkupuudet toiduvalmistamisel;

1. on vastu komisjoni määruse eelnõu vastuvõtmisele;

2. on seisukohal, et komisjoni määruse eelnõu ei ole kooskõlas määruse (EMÜ) nr 315/93 eesmärgi ja sisuga;

3. on seisukohal, et akrüülamiidi suure sisalduse jätkuv lubamine toidus võib avaldada kahjulikku mõju Euroopa tarbijate tervisele; on seetõttu seisukohal, et akrüülamiidi sisalduse vähendamine toiduainetes on äärmiselt oluline;

4. on seisukohal, et akrüülamiidi kavandatav piirnorm toidugrupis „imikutoit, imikutele ja väikelastele mõeldud teraviljapõhised töödeldud toidud, välja arvatud küpsised ja kuivikud" tuleks kehtestada allpool ja kindlasti mitte üle praeguse võrdlusväärtuse 40 µg/kg;

([17]) Vt määrust (EL) 2017/2158.
([18]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf
([19]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

5. on seisukohal, et akrüülamiidi kavandatav piirnorm toidugrupis „imikutele ja väikelastele mõeldud küpsised ja kuivikud“ tuleks kehtestada selgelt allpool praegust võrdlusväärtust 150 µg/kg;

6. palub komisjonil kehtestada ranged piirnormid mitte ainult komisjoni määruse eelnõus esitatud kahele tootekategooriale, vaid ka muudele tootekategooriatele ning kõige kiiremas korras küpsistele ja kuivikutele, mis ei kuulu erikategooriasse „imikutele ja väikelastele mõeldud küpsised ja kuivikud“;

7. jääb ootama võrdlusväärtuste läbivaatamist 2021. aasta aprilliks, et neid alandada; rõhutab, et võrdlusväärtused peavad kajastama akrüülamiidi sisalduse pidevat vähenemist toidus ja olema orienteeritud parimatele tulemustele, et ergutada tootjaid tegema täiendavaid jõupingutusi;

8. väljendab heameelt komisjoni 7. novembri 2019. aasta soovituse (EL) 2019/1888 üle, mis käsitleb akrüülamiidi sisalduse seiret teatavates toiduainetes; rõhutab, et võrdlusväärtused (millele võivad järgneda piirnormid) tuleb kiiresti kehtestada tootekategooriate jaoks, mis on osutunud suure akrüülamiidi sisaldusega toodeteks;

9. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles intensiivistama teadusuuringuid akrüülamiidi moodustumise kohta toiduainetes, et teha kindlaks strateegiad, mille eesmärk on minimeerida akrüülamiidi moodustumist; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid ergutaksid teadusuuringuid akrüülamiidi ja glütsiidamiidi võimalike endokriinseid häireid põhjustavate omaduste kohta;

10. kutsub liikmesriike üles suurendama oma toidu kontrollimise suutlikkust, et jälgida akrüülamiidi käsitlevate õigusnormide tõhusust, ning koguma, avaldama ja EFSA-le edastama andmeid akrüülamiidi esinemise kohta;

11. palub komisjonil ja liikmesriikidel teavitada üldsust tootekategooriatest, mille akrüülamiidisisaldus võib olla suurem, ning strateegiatest, kuidas piirata akrüülamiidiga kokkupuudet toiduvalmistamisel;

12. palub komisjonil määruse eelnõu tagasi võtta ja esitada parlamendikomisjonile uus eelnõu;

13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.